

pres-kliping • press-clipping

(Osnovano 1952 godine)

NOVINSKA DOKUMENTACIJA

NOVINSKO IZDAVAČKO PREDUZEĆE

PRESS PUBLISHING ENTERPRISE

Beograd — Knez Mihajlova 2/IX — Pošt. fah — P. O. Box 95,
Tel. 621-578 — Žiro račun — Current Account: 60801-601-3289

Isečak iz lista
Newspaper cutting

VJESNIK
Zagreb

10. XI. 1973

Veličina male plastike

● Malo pokrajinsko mjesto Murska Sobota ponovo je skrenulo na sebe pozornost prvim jugoslavenskim bijenalom male plastike

Mursku Sobotu pamtim otprije nekoliko godina; u njenom likovnom paviljonu koji nosi ime arhitekta Franca Novaka bila je priredena izložba suvremene panonske umjetnosti sa sudionicima iz Austrije, Mađarske, Slovenije, Hrvatske i Vojvodine. Sada je to malo pokrajinsko mjesto ponovo skrenulo pozornost na sebe prvim jugoslavenskim bijenalom male plastike.

Velik odziv umjetnika

Držim da najprije treba nešto reći o društvenom značenju ove izložbe. Iako zamišljena ambiciozno, ova je likovna priredba primjerena željama, mogućnostima i potrebama sredine. U sljedećim podacima vidim činjenice koje su argumenti za takav zaključak: prvo, nagradni fond (koji ide među najbogatije u nas: 27.000 dinara!) osigurale su tamošnje privredne organizacije; i drugo, u mjesec dana bijenale je razgledalo više od šest tisuća gledalaca.

Ako pak prosuđujemo značenje bijenala po odzivu umjetnika — kojih nam je nabrojiti šezdesetak u reprezentativnom katalogu — onda nije potrebno puno domišljanja da bi se ustvrdilo: za takvom izložbom postojala je potreba u širim jugoslavenskim prostorima i ona je organizirana u pravo vrijeme. Zastupljeni su umjetnici različitih stilskih opredjeljenja i suprotnih poetika iz svih generacija.

Žiri je u probiru poštovao estetski pluralizam, koji obilježava sadašnji stvaralački trenutak likovnih umjetnosti, i proustio ono što ima umjetničku vrijednost, ili je pak aktualno na planu tragalaštva za novim mogućnostima u materijalima ili tehnikama.

Govorit ću najprije o onim umjetnicima koji upravo u sitnoj plastici realiziraju najveći dio svojih stvaralačkih nakana. U najskromnijim dimenzijama, primjerice, Ivan Kožarić izražava na značajan

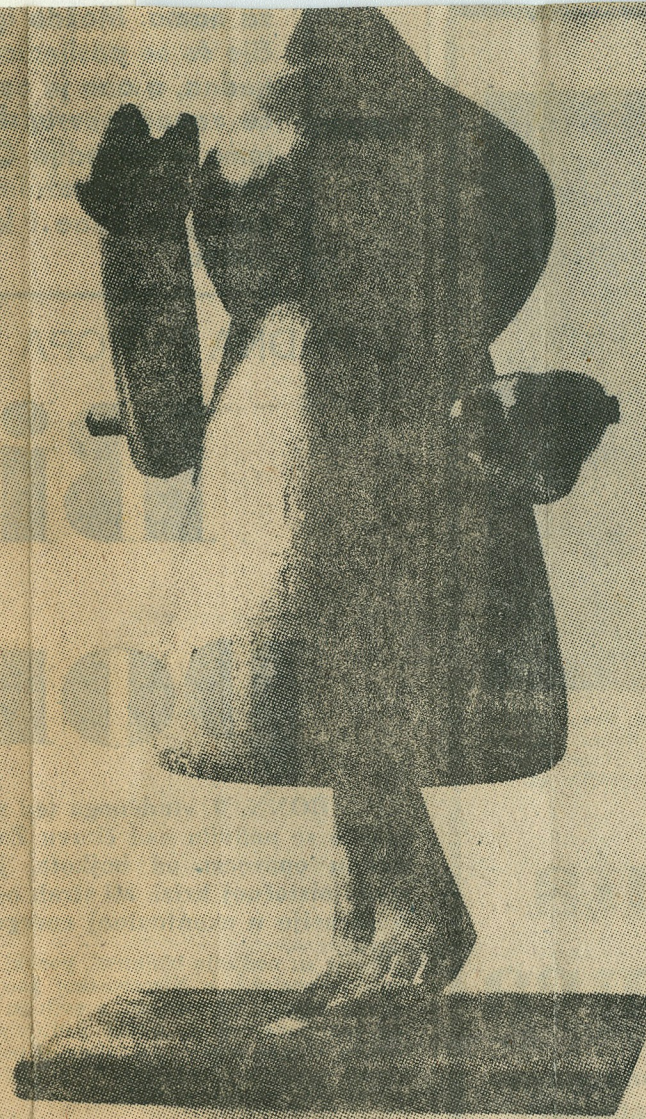
način neka unutarnja duševna stanja. Kosta Angeli Radovani nabujalim volumenima aktova dinamizira vitalistički »prostor« života do snažne ekspresivnosti. Unutar kruga orijentacije na ljudsku figuru zapažamo na ovoj izložbi zanimljive doprinose Stojana Batića, Jameza Boljke, Arfana Hozića, Zdenka Kalina, Branka Ružića, Marije Ujević-Galetović (koja je izložila duhovito komponiran portret Miroslava Krležu) te sardonske figure Zvonimira Lončarića.

Na novim i na utrim putovima

Nekolicina autora izlaže skulpturu neposredno zavisnu, u formativnom karakteru, od izabranog materijala. Tako Belizar Bahorić gradi svoje »fragmente« na kontrastima obradenih i neobrađenih struktura željeza, dok Petar Černe iskorištava plastičke vrijednosti susreta metala i drveta. Olga Jevrić ostaje vjerna enformalističkim strukturama ovaj put izvedenim u feroksidu i željezu.

Dušan Džamonja izložio je plastiku kakvu već otprije poznajemo. U Slavka Tiheca, pogotovu u njegovu »Magičnom kontejneru«, prepoznajemo pristup materijalu »džamonjeskog« značaja. Ima tu, potom, umjetnika koji u malom zasnivaju veliko, kao Drago Tršar, Nandor Glid. Krkovićeve arhitektonične skulpture neprimjerene su u ovakvoj, minijaturnoj izvedbi umjetnikovoj monumentalnoj nakani. Kipari koji rade, i dalje na liniji visokog osobnog stila, kao France Rotar, Šime Vulas, Stevan Luketić, Jovan Kratohvil i Petar Hadži Bošković, potvrdili su i na ovoj izložbi svoj prestiz.

Među tendencije koje idu prema kolektivnom stilu možda je najzanimljivija participacija pripadnika i prilagodnika — »novih tendencija«, pokreta koji je dugo imao oslonac u Zagrebu. U Murskoj

Zvonimir Lončarić: »Pješak«, 1969, bronca

Soboti tako nalazimo vrlo simplificirane koturove Vojina Bakića koje on naziva »Cirkulacije«. Juraj Dobrović izlaže »prostorne konstrukcije« mobilnog karaktera (korištenje elektromotora). Mladen Galić prešao je s kistovnog ornamenta na ornament izveden u nerđajućem čeliku. Richter je prisutan i sa izdaleka prepoznatljivim aluminijskim mozaicima.

Povećava se, međutim, porodica lumnokinetičara. Osim Aleksandra Srneca, kojeg već možemo smatrati nestorom ove likovne tehnike u nas, nadošli su mladi: Koloman Novak, Ljerka Šibenik i Dušan Tršar. Naporedo s ovom neonskom generacijom na izložbi egzistiraju kipari koji

se nadahnjuju na arhaiici i ruralnoj plastici: Dragica Čadež-Lapajne, Tone Lapajne i Venija Turinski-Vučinić.

Sutejev »Mali ofarbani objekt« osamljen stoji u tom velikom mnoštvu male plastike, signalizirajući samostojnost. Ako je suditi prema nagradama, nedovoljno pozornosti, također, bilo je poklonjeno zanimljivim plastikama Ratka Petrića i Oskra Kogoja, inače poznatog slovenskog industrijskog zasnivača. Ali njima stoji na raspoloženju vrijeme koje dolazi. Jer u Murskoj Soboti obećavaju »nadašnji« s priredbom koja je i malim eksponatima pobudila veliko zanimanje.

VLADIMIR MALEKović